

בשפחתו של מציק¹ ובא כהן והציץ לידע אם זכר אם נקבה –

With the maidservant of a מציק, and a כהן came and glanced to know if it is a male or a female

OVERVIEW

The ברייתא relates an incident where a שפחה² placed a נפל in a pit and a כהן went to see if the נפל was a זכר or נקיבה to establish how many טהרה וימי טומאה the mother should observe. It apparently seems that the שפחה bore this נפל, indicating that a שפחה is לידה. It is this issue that concerns us in this תוספות; whether a שפחה is לידה מטמא טומאת לידה.³

מכאן אין להוכיח דשפחה מטמאה בלידה –

We cannot prove from here that a שפחה becomes טמאה through birthing.

Seemingly the כהן glanced to see if the נפל was a זכר or a נקיבה in order to determine her טומאה status.⁴ This would seemingly indicate that a שפחה is לידה מטמאה בלידה. However, תוספות rejects this proof:

דשמא של גבירתה היה⁵ –

For perhaps the נפל belonged to her mistress (who was a regular Jewess), the שפחה merely had the task of disposing this נפל. We therefore cannot prove anything from this episode.

תוספות offers proof from elsewhere:

מיהו בתורת כהנים⁶ אמרינן בהדיא דבר אל בני ישראל⁷ אין לי אלא בני ישראל –

However it states clearly in תורת כהנים 'Speak to the בני' פסוק on the laws of לידה (concerning the laws of לידה); **'I know not from this פסוק, only concerning בני'** – מטמא טומאת לידה that they are בני

מנין לרבות גירות ושפחה משוחררת ושאין משוחררת –

How do we know to include a convert and a maidservant whether she is freed or whether she is not freed, that they too are לידה מטמא טומאת לידה? The פסוק –

¹ The translation of מציק is an oppressor. See רש"י ד"ה מציק who states that he was a powerful person, and that he was Jewish.

² A שפחה is a gentile woman who became a slave for a Jewish person. She goes through a process similar to גרות; however she is not considered a complete Jewess. A Jew is forbidden to have marital relations with her. This is the reason why תוספות is unsure of her status concerning לידה מטמא טומאת לידה.

³ See previous footnote # 2.

⁴ See רש"י (ע"ב) ד"ה ובא.

⁵ See 'Thinking it over'.

⁶ ריש פ' תזריע.

⁷ דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים וגו'. The פסוק reads: ויקרא (תזריע) יב,ב.

תלמוד לומר אשה –

Teaches us this by saying אשה (a woman)’ even if she is not a בת ישראל (but rather a גיורת) she too is לידה מטמא. It states clearly in this תו"כ that a שפחה (even if she is) not a משוחררת is לידה מטמא.

anticipates a question: תוספות

והא דפריך בפרק הערל (יבמות עד, ב ושם) מי מצית אמרת תרומה⁸ כתיב הכא –

And that which the גמרא asks in פרק הערל, ‘how can you say the פסוק is writing about תרומה –

והתניא⁹ דבר אל בני ישראל גיורת ושפחה משוחררת מנין ת"ל אשה¹⁰ –

But we learnt, it is written אל בני ישראל, so how do we know to include a גיורת and a משוחררת; שפחה; the תורה writes אשה. This concludes the citation from that גמרא.

continues with the (anticipated) question: תוספות

הא דנקט התם משוחררת¹¹ לאו למעוטי שאין משוחררת –

The reason he mentions there that only a משוחררת is not to exclude a שפחה who is not משוחררת. Obviously all שפחות whether משוחררות or not are מטמא בלידה, as the תו"כ clearly stated –

אלא קיצר הברייתא משום דלא פריך אלא ממשוחררת –

However the questioner shortened the ברייתא of תו"כ, because he is asking only from a משוחררת and not from a שפחה משוחררת –

כדמסיק ואי סלקא דעתך לתרומה משוחררת בנות מיכל תרומה נינהו –

As the questioner concludes, ‘and if it enters your mind that the פסוק of תהיה ימי טהרה is in regards to תרומה, are freed maidservants, women who eat תרומה?!’ This question can only apply to a שפחה משוחררת (and a גיורת) –

ושאין משוחררת אכלה שפיר אם היא של כהן –

However a שפחה who is not משוחררת can indeed eat תרומה if she is a שפחה that belongs to a כהן. Therefore the מקשן omitted משוחררת (but not because an אינה משוחררת is not מטמא לידה [for indeed she too is לידה מטמא], but rather) because there is no contradiction from a שפחה שאינה משוחררת, for indeed she may eat תרומה (if she is the שפחה of a כהן).

⁸ The גמרא there stated previously that the (ויקרא [תזריע] יב, ד) teaches that after the days of טהרה she can eat תרומה (even before she brings a קרבן).

⁹ The מקשן (the questioner) is citing the same תו"כ mentioned above.

¹⁰ If the פסוק is referring to גיורת and שפחה, how can we be discussing תרומה?! A גיורת and a משוחררת do not eat תרומה (they cannot be the child of a כהן, nor can they marry a כהן). That is the question there. What is relevant to us is that the מקשן there mentioned only that a שפחה משוחררת (and a גיורת) is לידה מטמא, but he did not mention a שפחה שאינה משוחררת.

¹¹ The מקשן only mentions משוחררת. This would seemingly indicate that (according to this מקשן [at least]) the correct reading in the תו"כ excludes a שפחה שאין משוחררת for she is not לידה מטמא. תוספות rejects this.

¹² continues in a different vein: תוספות

ואומר רבינו יצחק דכהן שוטה היה –

And the ר"י states that the כהן was a fool for looking into the pit to see if it was a זכר or נקיבה – דאפילו אם נאמר של גבירתה היה וכהן זה קרוב היה¹³ לא היה לו ליטמא –

For even if we assume that the stillborn belonged to the mistress of the שפחה and this כהן was a relative to the stillborn¹⁴ he should not have made himself טמא (even though that generally a כהן may be מטמא to his immediate relatives¹⁵, however here he is not permitted) –

דאמרינן בתורת כהנים דאין כהן מטמא לנפלים –

For it is stated in תו"כ that a כהן is not מטמא for נפלים (even if they are his immediate relatives [a sibling or a child])

דדומיא דאביו ואמו בעינן בני קיימא –

For we require that the relatives (for whom the כהן may be מטמא) are viable people similar to his father and mother (who are certainly viable). However a נפל was never viable, therefore it is not permitted for a כהן to be מטמא for נפלים.

תוספות offers another reason why the כהן should not have been מטמא to this נפל:

ועוד דכאן לא היה לצורך המת:

And in addition, that here the כהן was מטמא himself not for the need of the deceased. The right for a כהן to be מטמא for his relatives is to assist in their burial. Here however the כהן went to ascertain what type of טומאה the mother has, but the כהן did not attend to the needs of the נפל (the שפחה took care of that). Therefore it is prohibited.

SUMMARY

A טמאה לידה is שפחה כנענית. A כהן may not be מטמא for a נפל even if it is his close relative, and he may not be מטמא (in general) only if it is לצורך המת.

THINKING IT OVER

Why should we not assume that the נפל was the child of the ; for otherwise שפחה¹⁶ why mention the שפחה at all?!¹⁷

¹² תוספות is rejecting an anticipated claim that the mistress must be the mother (and the כהן was an immediate relative [to the נפל]), for if the שפחה was the mother how could the כהן go and be מטמא למת. However תוספות rejects this claim for even if the כהן was related he had no permission to be מטמא למת. Therefore we must assume that he was a כהן שוטה. See מהר"ם. See the other (הרשב"א, הרא"ש) however, where this is a separate issue.

¹³ The כהן can only be a relative to the mistress, but not to the שפחה.

¹⁴ It was his sibling (for instance); the כהן was a older son of the mistress (the mother of this נפל).

¹⁵ A כהן may be מטמא himself to his father, mother, brother, unmarried sister, son, daughter, and wife.

¹⁶ See footnote # 5.

¹⁷ See תוספות הרא"ש.